

วิชา หุ้นส่วน

การบรรยายภาคคำ ครั้งที่ ๒

วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๔

ดร.พรภัทร์ ตันติกุลานันท์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

ครั้งที่ ๑ ศุกร์ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ครั้งที่ ๒ ศุกร์ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ครั้งที่ ๓-๔ ศุกร์ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๘.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ครั้งที่ ๕-๖ ศุกร์ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๘.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ครั้งที่ ๗-๘ ศุกร์ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๘.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน)

หัวข้อที่ ๑ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ

หัวข้อที่ ๒ หุ้นส่วนร่วมรับผิดชอบในหนี้ไม่จำกัด

หัวข้อที่ ๓ การลงหุ้น

หัวข้อที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทของกิจการ

หัวข้อที่ ๕ การจัดการงานของหุ้นส่วน

หัวข้อที่ ๖ หลักการสำคัญของห้างหุ้นส่วนสามัญ

หัวข้อที่ ๗ การเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญและชำระบัญชี

“มาตรา ๑๐๑๒ อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

๑.๑ มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

๑.๒ ตกลงนำทุนเข้ามาร่วมกัน (มาตรา ๑๐๒๖)

๑.๓ เพื่อกระทำการร่วมกัน มีส่วนในการจัดการ การดูแล
ครอบงำการจัดการ หรือ การมีส่วนได้เสีย

๑.๔ **วัตถุประสงค์แบ่งกำไร (ไม่ใช่แบ่งผลผลิต หรือรายได้)**

- การจัดตั้งไม่มีแบบ ไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือต้องส่งมอบส่วน
ลงหุ้น

หัวข้อที่ ๑ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ

๑.๔ “ต้องมีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้จากกิจการ”

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันผลผลิต

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันรายได้

ไม่ใช่การลงทุนร่วมกันในลักษณะห้างหุ้นส่วน

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันกำไรสุทธิ

รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายและต้นทุนแล้ว
เป็นการร่วมกันในลักษณะห้างหุ้นส่วน
ตามมาตรา ๑๐๑๒

ก ข ค ๓ คน ลงเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๖๐,๐๐๐ บาท

ตัวอย่างที่ ๑ ซื้อเสื่อมาแบ่งกัน แล้วต่างคนต่างนำไปขาย

ตัวอย่างที่ ๒ ซื้อเสื่อมาร่วมกันขาย ขายได้เงินเท่าไร จะแบ่งเงินกัน
ไป

ตัวอย่างที่ ๓ ซื้อเสื่อมาขาย ขายได้เงินเท่าไร จะนำเงินไปชำระหนี้
หักค้ำหุ้น แล้วแบ่งกำไร

ฎีกาที่ ๑๓๓๔/๒๕๓๓

สหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียนตั้งขึ้นแต่มีได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ฯ

จำเลยที่ ๑ ครูใหญ่แต่งตั้งจำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๑๐ เป็นกรรมการซื้อขายโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากจำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๑๐ ก่อน และจำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๑๐ ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ทั้งไม่ปรากฏว่ามีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันเกิดจากการตั้งร้านค้านั้น

จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๑๐ ไม่ได้เข้าหุ้นส่วนกับจำเลยที่ ๑ ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบจำเลยที่ ๑ ชำระหนี้ค่าซื้อสินค้าของสหกรณ์ร้านค้าให้แก่โจทก์

ฎีกาที่ ๑๘๕๗๔-๑๘๕๗๗/๒๕๕๗

สัญญากำหนดให้บริษัท ท. จำกัด ต้องจ่ายค่าตอบแทนในการเข้าร่วมดำเนินกิจการตามสัญญาให้แก่จำเลยที่ 1 เป็นเงินร้อยละ ๖.๕ ของรายได้ทั้งหมดแต่ละปีก่อนหักค่าใช้จ่ายใด ๆ ตลอดอายุสัญญา

เป็นการกำหนดค่าตอบแทน ไม่ว่าการดำเนินกิจการของบริษัท ท. จำกัด จะมีกำไรหรือไม่ก็ยังคงต้องจ่ายแก่จำเลยที่ ๑
ข้อตกลงตามสัญญามีได้เป็นการตกลงเข้ากันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

มีฎีกาที่ ๔๑๗๗/๒๕๖๒ ซึ่งเป็นเรื่องแบ่งปันผลผลิต ศาล
วินิจฉัยว่าเป็นห้างหุ้นส่วน แต่เป็นคดีอาญา

ผู้เสียหายที่ ๑ เป็นเจ้าของที่ดิน ให้ผู้เสียหายที่ ๒ ทำนาในที่ดิน
โดยผู้เสียหายที่ ๒ เป็นผู้ลงแรงและทุน เมื่อได้ผลผลิตจะแบ่งเป็น
สามส่วน ผู้เสียหายที่ ๑ ได้หนึ่งส่วน ผู้เสียหายที่ ๒ ได้สองส่วน ถือ
ว่าผู้เสียหายทั้งสองตกลงเข้าทำนาและ แบ่งปันผลผลิตอันพึงได้
จากการทำนาร่วมกันเข้าลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วน ตามมาตรา
๑๐๑๒ ประกอบมาตรา ๑๐๒๕ เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนไม่ได้ตกลงกันใน
ไว้ในกระบวนการจัดการห้าง ผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วน
นั้นได้ทุกคนตามมาตรา ๑๐๓๓

หัวข้อที่ ๒ หุ้นส่วนร่วมรับผิดชอบในหนี้ไม่จำกัด

“มาตรา ๑๐๒๕ อันว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด”

เชื่อมโยงกับ มาตรา ๑๐๕๐ หัวข้อที่ ๕ การจัดการงานของหุ้นส่วน (ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก)

“มาตรา ๑๐๕๐ การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคน ย่อมมีความผูกพัน ในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีจำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

๒.๑ หนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วน

๒.๒ ไม่ว่าจะการนั้นตนจะเป็นผู้เข้าจัดการงานหรือไม่ก็ตาม

๒.๓ รับผิดร่วมกันและไม่จำกัด

๒.๑ หนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วน

นิติกรรมหรือนิติเหตุก็ได้ เช่น หนี้ละเมิด หนี้ค่าภาษี

เกิดจากผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งทำไปเนื่องจากธรรมดาการค้าขายของห้างนั้น
ตามมาตรา ๑๐๕๐ (เพิ่มเติมในหัวข้อที่ ๕)

๒.๒ ไม่ว่าจะการนั้นตนจะเป็นผู้เข้าจัดการงานหรือไม่ก็ตาม

ดูตัวอย่าง

๒.๓ รับผิดร่วมกันและไม่จำกัดจำนวน

หนี้ของห้างหุ้นส่วน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

ก ลงทุน ๑๐,๐๐๐ บาท

ข ลงทุน ๕,๐๐๐ บาท

ค ลงทุน ๑๐๐ บาท

เจ้าหนี้สามารถเรียกให้หุ้นส่วนทั้งหมดหรือคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ของ
ห้างหุ้นส่วน ๓๐๐,๐๐๐ บาทได้โดยสิ้นเชิง โดยไม่ต้องคำนึงว่าหุ้นส่วน
แต่ละคนได้ลงทุนเป็นสัดส่วนเท่าใด หรือหุ้นส่วนจะมีข้อตกลงกำหนด
ความรับผิดอย่างไร

ฎีกาที่ ๑๔๔๒๙/๒๕๕๕

- จำเลยทั้งสองตกลงเข้าร่วมงานและร่วมลงทุนขยายบริการโทรศัพท์ โดยจำเลยทั้งสองตกลงแบ่งผลประโยชน์ร่วมกันจากส่วนแบ่งรายได้ค่าบริการ เช่น ค่าติดตั้งโทรศัพท์ ค่าใช้บริการโทรศัพท์ เป็นการตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกัน เพื่อแบ่งปันกำไร เป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญตาม มาตรา ๑๐๑๒ หุ้นส่วนทุกคน ต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของห้างโดยไม่มีจำกัด ตามมาตรา ๑๐๒๕

- ข้อสัญญาระหว่างจำเลยทั้งสองว่า ความรับผิดชอบที่จำเลยที่ ๒ มีต่อบุคคลภายนอก จำเลยที่ ๑ จะไม่รับผิดชอบ เป็นเพียงข้อตกลงภายในระหว่างจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นหุ้นส่วน ไม่มีผลผูกพันกับโจทก์ (บุคคลภายนอก)

ตัวอย่างที่ ๑ ห้างหุ้นส่วน มี ก ข ค เป็นหุ้นส่วน มีวัตถุประสงค์เพื่อขายเสื้อ ก กู้ยืมเงินจาก ง มาเพื่อไปซื้อเสื้อมาขายเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อมา ก ได้ซื้อเสื้อจากบริษัทเอ เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท แต่กลับไม่ชำระค่าเสื้อ **เมื่อหนี้เงินกู้ และหนี้ค่าเสื้อถึงกำหนดชำระ** ทั้ง ง และบริษัทเอ เรียกให้ ก ข ค ร่วมกันรับผิดชอบได้โดยสิ้นเชิง

ตัวอย่างที่ ๒ หากระหว่างที่ ก ขับรถไปซื้อเสื้อ ก ขับรถชน บี ได้รับบาดเจ็บ บี สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนจาก ก ข ค ร่วมกันรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง เพราะการกระทำละเมิดเกิดขึ้นขณะที่ ก กำลังจัดการงานของห้างหุ้นส่วน

หัวข้อที่ ๓ การลงหุ้น

“มาตรา ๑๐๒๖ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลง
หุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน

สิ่งที่นำมาลงหุ้นด้วยนั้น จะเป็นเงินหรือทรัพย์สินสิ่งอื่นหรือ
ลงแรงงานก็ได้”

การลงหุ้นจึงสามารถลงด้วยเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานก็ได้

๓.๑ กรณีไม่ได้ตีราคาส่วนลงทุน

๓.๒ วิธีการลงทุนด้วยทรัพย์สิน

๓.๓ แรงงานเป็นเพียงทุนสมมติ

๓.๔ หุ้นส่วนไม่ส่งมอบส่วนลงทุน

๓.๑ กรณีไม่ได้ตีราคาส่วนลงทุน

ถ้าลงทุนด้วยทรัพย์สินหรือแรงงาน ต้องตีราคาส่วนลงทุน เพราะ
ส่วนลงทุน มีผลในเรื่องการแบ่งกำไรขาดทุน

“มาตรา ๑๐๔๔ อันส่วนกำไรก็ดี ส่วนขาดทุนก็ดี ของผู้เป็น
หุ้นส่วนทุกๆ คนนั้นย่อมเป็นไปตามส่วนที่ลงทุน”

กรณีไม่มีการตีราคาส่วนลงทุนที่เป็นทรัพย์สินหรือแรงงานไว้ อาจ
อาศัยหลักเกณฑ์ในการหาสัดส่วนของหุ้นได้ ๒ วิธี คือ มาตรา ๑๐๒๗
และมาตรา ๑๐๒๘

๑. ข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๑๐๒๗

“ในเมื่อมีกรณีเป็นข้อสงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าสิ่งซึ่งนำมาลงหุ้นด้วยกันนั้นมีค่าเท่ากัน”

- นำมาใช้ในกรณีที่มีข้อสงสัยในสัดส่วนของราคาหุ้นของหุ้นส่วนทุกคนว่าอาจจะเท่ากันเท่านั้น

- หากมีการตีราคาส่วนลงหุ้นชัดเจน เช่น ลงหุ้นเป็นทรัพย์สินตีราคา ๕๐,๐๐๐ บาท หรือ กรณีที่ชัดเจนว่าส่วนลงหุ้นไม่เท่ากัน หรือหุ้นส่วนคนอื่นลงหุ้นในสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน ย่อมไม่สามารถนำข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๑๐๒๗ มาใช้ได้

๒. ตีราคาส่วนลงหุ้นด้วยแรงงาน ตามมาตรา ๑๐๒๘

“ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดได้ลงแต่แรงงานของตนเข้าเป็นหุ้น และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนมิได้ตีราคาค่าแรงไว้ ท่านให้คำนวณส่วนกำไรของผู้ที่เป็นหุ้นส่วนด้วยลงแรงงานเช่นนั้น เสมอด้วยส่วนถั่วเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งได้ลงเงินหรือลงทรัพย์สินเข้าหุ้นในการนั้น”

- หากลงหุ้นด้วยแรงงานและมีได้ตีราคาแรงงานไว้ ให้คำนวณส่วนกำไรและส่วนขาดทุน (ตามฎีกาที่ ๘๑๗/๒๔๗๖) จากส่วนถั่วเฉลี่ยมูลค่าเงินและทรัพย์สินอื่นที่หุ้นส่วนอื่นนำมาลงหุ้น

- มาตรา ๑๐๒๘ ใช้ได้เมื่อหุ้นส่วนอื่นลงหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินอย่างน้อย ๒ คน หากมีเพียงคนเดียวต้องใช้มาตรา ๑๐๒๗

ตัวอย่างที่ ๑ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข
ลงหุ้นเป็นผ้า ตีราคาผ้า ๕๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นเป็นแรงงานตีราคา
๕๐,๐๐๐ บาท

ไม่ต้องใช้มาตรา ๑๐๒๗ หรือ ๑๐๒๘ ในการวินิจฉัย เพราะมี
การตีราคาส่วนลงหุ้นหมดแล้ว หากต่อมา ห้างมีกำไร ๖๐,๐๐๐ บาท
กำไรต้องแบ่งแก่หุ้นส่วนตามส่วนลงหุ้น ตามมาตรา ๑๐๔๔ เท่ากับ
๑ ต่อ ๑ ต่อ ๑ คนละ ๒๐,๐๐๐ บาท

ตัวอย่างที่ ๒ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นเป็นผ้า ตีราคาผ้า ๑๐๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยแรงงานแต่มิได้ ตีราคาไว้

ใช้มาตรา ๑๐๒๘ ในการวินิจฉัย จึงต้องถือราคาแรงของ ค ตามส่วนเฉลี่ยของมูลค่าหุ้นของ ก และ ข ตามมาตรา ๑๐๒๘ คือ $๕๐,๐๐๐ + ๑๐๐,๐๐๐ / ๒ = ๗๕,๐๐๐$ บาท

ตัวอย่างที่ ๓ ก และ ข เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข
ลงหุ้นด้วยแรงงานแต่มีได้ตีราคาไว้ ไม่สามารถตีราคาแรงงานโดย
คำนวณส่วนถัวเฉลี่ยตามมาตรา ๑๐๒๘ เพราะมี ก เพียงคนเดียวที่ลง
หุ้นด้วยเงิน

มาตรา ๑๐๒๗ สันนิษฐานว่าสิ่งที่นำมาลงหุ้นมีค่าเท่ากัน

ตัวอย่างที่ ๔ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก และ ข ลงหุ้นเป็นเงินคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยโอนกรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรแต่ไม่ได้ตีราคา ซึ่งเครื่องจักรปกติราคาประมาณ ๔๘,๐๐๐ บาท ถึง ๕๒,๐๐๐ บาท ถือได้ว่ากรณีเป็นที่สงสัยตามมาตรา ๑๐๒๗ สันนิษฐานว่าสิ่งที่นำมาลงหุ้นมีค่าเท่ากัน

ตัวอย่างที่ ๕ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยโอนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรแต่ไม่ได้ตีราคา จะนำมาตรา ๑๐๒๗ มาใช้ไม่ได้ เพราะชัดเจนว่า ก และ ข ลงหุ้นไม่เท่ากัน และจะให้ส่วนลงหุ้นของ ค เท่ากับส่วนถัวเฉลี่ยของ ก และ ข ก็ไม่ได้ ตามมาตรา ๑๐๒๘ ไม่ได้ เพราะ ค ลงหุ้นด้วยกรรมสิทธิ์เครื่องจักร ไม่ใช่แรงงาน

ตัวอย่างที่ ๖ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก และ ข ลงหุ้นเป็นเงินคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยโอนกรรมสิทธิ์ในรถกระบะใหม่ไว้ชนเสื้อผ้า แต่ไม่ได้ตีราคา

จะนำมาตรา ๑๐๒๗ มาสันนิษฐานว่ารถกระบะมีราคา ๕๐,๐๐๐ บาท ไม่ได้ เพราะไม่เป็นกรณีมีข้อสงสัยว่าหุ้นที่ลงเท่ากัน เป็นที่ชัดเจนว่าส่วนลงหุ้นไม่เท่ากันรถกระบะใหม่ย่อมราคาสูงกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท

- กรณีที่ไม่สามารถนำมาตรา ๑๐๒๗ และ ๑๐๒๘ มาใช้ได้ ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่าทรัพย์สินหรือแรงงานที่ลงหุ้นมีราคาเท่าใด

๓.๒ วิธีการลงหุ้นด้วยทรัพย์สิน

การลงหุ้นด้วยทรัพย์สินทำได้ ๒ วิธี ให้กรรมสิทธิ์หรือให้มีสิทธิใช้

๑. การให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นส่วนลงหุ้น มาตรา ๑๐๓๐

“มาตรา ๑๐๓๐ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันใดอันหนึ่งเป็นการลงหุ้นด้วยไซ้ร ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบและซ่อมแซมก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิก็ดี ซ้อยกเว้นความรับผิดชอบก็ดี ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยซื้อขาย”

- ห้างหุ้นส่วนเหมือนเป็นผู้ซื้อ หุ้นส่วนผู้โอนเหมือนเป็นผู้ขาย
- ทรัพย์สินที่ลงหุ้นตกเป็นกรรมสิทธิ์รวมของหุ้นส่วนทุกคนทันทีที่แสดงเจตนาว่าลงหุ้น แม้เป็นอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ ซึ่งการซื้อขายต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน แต่ห้างไม่มีสภาพนิติบุคคลเป็นผู้รับโอนไม่ได้ การแสดงเจตนาเพียงพอแล้ว (เนติ๕๓) มาตรา ๑๐๓๐ ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์
- เจ้าของทรัพย์สินเดิม ถือว่าครอบครองแทนหุ้นส่วนอื่น
- หากห้างเลิกกันและชำระบัญชีไม่ต้องคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของเดิม ต้องนำทรัพย์สินออกขายเพื่อชำระบัญชี

๒. การให้ห้างใช้ทรัพย์สินเป็นส่วนลงหุ้น

“มาตรา ๑๐๒๙ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งเอาทรัพย์สินมาให้ใช้เป็น
การลงหุ้นด้วยไซ้ร ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นกับห้าง
หุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบและซ่อมแซมก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อชำระดอกเบี้ย
ก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิก็ดี ซ้อยกเว้นความรับผิดชอบก็ดี ท่านให้
บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยเช่าทรัพย์สิน”

-ส่วนลงหุ้นดูจากผลประโยชน์ที่รับ เทียบเป็นค่าเช่า ระยะเวลา

-กรรมสิทธิ์ยังเป็นของเจ้าของทรัพย์สิน จึงจำหน่าย จ่าย โอน จำนอง ก่อ
ภาระติดพันได้ ความสัมพันธ์เป็นไปตามกฎหมายเรื่องเช่าทรัพย์สิน ภัย
พิบัติตกแก่เจ้าของทรัพย์สิน

ฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙

สัญญาหุ้นส่วนระหว่างจำเลยที่ ๑ และโจทก์ตกลงเข้ากันเพื่อ
ทำกิจการขายดินลูกรัง จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ออกเงินซื้อที่ดินและเป็น
เจ้าของที่ดิน โจทก์เป็นผู้ดำเนินการขายดิน ถือว่า **จำเลยที่ ๑ นำที่ดิน
มาให้ใช้เป็นการลงหุ้น ไม่ใช่ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นการลงหุ้น ดังนั้น
โจทก์ไม่ใช่ใช้เจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมในที่ดิน เมื่อมีการขายที่ดิน จึงไม่
โต้แย้งสิทธิโจทก์ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง**

ฎีกาที่ ๓๗๔๐-๔๑/๒๕๔๒ วินิจฉัยทำนองเดียวกันว่าการขายที่ดินเป็น
การใช้สิทธิตามกฎหมาย ไม่ละเมิดหุ้นส่วนอื่น

หัวข้อที่ ๓.๓ แรงงานเป็นเพียงทุนสมมติ

“แรงงานไม่ใช่ทุนทรัพย์ แรงงานเป็นเพียงแค่ทุนสมมติ”

- ลงหุ้นด้วยแรงงาน แม้ตีราคาค่าแรง ก็ไม่ถือว่าแรงงานเป็นทุนทรัพย์ เป็นเพียงทุนสมมติเพื่อประโยชน์ในการคำนวณส่วนกำไร และส่วนขาดทุน ดังนั้น เมื่อเลิกห้าง ชำระบัญชี หุ้นส่วนที่ลงหุ้นด้วยแรงไม่ได้รับการคืนทุนทรัพย์ ตามมาตรา ๑๐๖๒

“มาตรา ๑๐๖๒ การชำระบัญชี ให้ทำโดยลำดับดังนี้ คือ

(๑) ให้ชำระหนี้ทั้งหลายซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอก

(๒) ให้ชดใช้เงินทดรองและค่าใช้จ่ายซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออก
ของตนไปเพื่อจัดการค้าของห้าง

(๓) ให้คืนทุนทรัพย์ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงเป็นหุ้น

ถ้ายังมีทรัพย์เหลืออยู่อีกเท่าไร ก็ให้เฉลี่ยแจกเป็นกำไรใน
ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน”

- หากผู้ลงหุ้นด้วยแรงงานประสงค์จะได้รับคืนค่าแรง ต้องตกลงมูลค่าสมมติและให้สิทธิได้รับคืนทุน

ฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙

โจทก์เป็นหุ้นส่วนที่ลงหุ้นด้วยแรงงานเท่านั้น ไม่ได้มีเงินมาลงทุน และในสัญญาหุ้นส่วน ก็ได้บอกว่าจะแบ่งทุนหรือตีราคาค่าแรงงานเป็นทุนเพื่อคืนให้แก่โจทก์ เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกัน โจทก์จึงไม่มีสิทธิขอคืนทุนพร้อมดอกเบี้ย

หัวข้อที่ ๓.๔ หุ้นส่วนไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น

- หุ้นส่วนแสดงเจตนาตกลงจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนเกิดขึ้นทันที แม้ยังไม่ส่งมอบส่วนลงทุน
- หุ้นส่วนที่ยังไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น ก็มีสิทธิในฐานะเป็นหุ้นส่วน

แต่เป็นหน้าที่ของหุ้นส่วนทุกคนต้องส่งมอบส่วนลงหุ้น ถ้าหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น หุ้นส่วนคนนั้นตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ในกรณีนี้ หุ้นส่วนอื่นจะมีสิทธิเรียกร้องอย่างไร ?

หุ้นส่วนคนอื่นใช้สิทธิ ๒ ประการ

๑. ฟ้องเรียกพร้อมดอกเบี้ยผิดนัด

๒. ขับหุ้นส่วนนั้นออกจากห้าง

“มาตรา ๑๐๓๑ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดละเลยไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนเสียเลย ท่านว่าต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้น ให้ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนมาภายในเวลาอันสมควร มิฉะนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะ **ลงเนื้อเห็นพร้อมกัน หรือโดยเสียงข้างมากด้วยกันสุดแต่ข้อสัญญา** ให้เอาผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นออกเสียได้”

เงื่อนไข ๔ ประการ

๑. ไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นเสียเลย หากมีการส่งมอบหุ้นบางส่วนแล้ว ต้องใช้วิธีร้องขอต่อศาลให้กำจัดหุ้นส่วนผู้นั้นออกจากห้าง ตามมาตรา ๑๐๕๗ (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๕๘ ถือว่าละเมิดบทบังคับอันเป็นสาระสำคัญ

๒. ต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายลงทะเบียนไปยังหุ้นส่วนนั้น

๓. ในคำบอกกล่าวต้องบอกกำหนดเวลาให้ส่งมอบส่วนลงหุ้นภายในเวลาอันควร

๔. หากยังคงไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นภายในกำหนดเวลา หุ้นส่วนทุกคน หรือโดยเสียงข้างมากตามแต่ข้อสัญญาที่กำหนดไว้อาจลงมติให้ขับหุ้นส่วนนั้นออกจากห้างได้

หัวข้อที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทของกิจการ

“มาตรา ๑๐๓๒ ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมแห่งห้างหุ้นส่วนหรือประเภทแห่งกิจการ นอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

“ข้อสัญญาเดิม” เช่น ข้อตกลงเกี่ยวกับจัดตั้งห้างหุ้นส่วน การจัดการห้าง การแบ่งปันกำไรขาดทุน

“ประเภทแห่งกิจการ” เช่น เดิมตกลงตั้งห้างฯ เพื่อค้าอาหารทะเล ต่อมาขายอาหารอีสานด้วย (เนติ ๖๙)

- ไม่สามารถอาศัยเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วนได้ ต้องให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนยินยอม แม้จะเป็นหุ้นส่วนที่ไม่มีอำนาจจัดการห้างฯ เว้นแต่จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น

ฎีกาที่ ๑๙๘๒/๒๕๔๓

ห้างหุ้นส่วน โจทก์ลงหุ้นเป็นเงิน จำเลยลงหุ้นเป็นแรงงาน ดำเนินกิจการเปิดร้านอาหาร กำหนดให้โจทก์เป็นผู้รับผิดชอบการเงินของร้านอาหารเพียงผู้เดียว ถือว่าเป็นสาระสำคัญในการตกลงเข้าหุ้นในฐานะที่โจทก์เป็นผู้ลงทุนเป็นเงินทั้งหมด ข้อสัญญาฉบับนี้จำเลยคนเดียวเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เว้นแต่โจทก์ยินยอม

จำเลยปิดร้านแล้วเปิดกิจการใหม่วันรุ่งขึ้น ห้ามโจทก์เข้าเกี่ยวข้องกับร้าน หมายความว่าจำเลยเข้ารับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินในการจัดเก็บรายได้และรายจ่ายของร้านแทนโจทก์ ถือว่าจำเลยเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาที่ทำกันโดยโจทก์ไม่ยินยอม ขัดต่อมาตรา ๑๐๓๒ เป็นการปฏิบัติผิดสัญญาหุ้นส่วน